

Bir Üniversite Hastanesinde Yatan Hastalara 2007 ve 2012 Yıllarında Uygulanan Bir Günlük Ağrı Anketi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Comparison of One Day Pain Evaluation Questionnaire of Inpatients in 2007 and 2012 in a University Hospital

Sevilay Erden¹, Didem Akçali², Pelin Çizmeci³, Nurten İnan², Avni Babacan²

¹ Çukurova Üniversitesi Adana Sağlık Yüksekokulu, Adana, Türkiye

² Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD, Algoloji Bilim Dalı, Ankara, Türkiye

³ Fatih Sultan Mehmet Eğitim Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Amaç: Ağrı kontrolünün hastanede yatan hastalarda evde takip edilen hastalara göre daha etkin olduğu düşünülmektedir. Hastaların ağrı düzeylerinin belirlenmesi, ağrı kontrolüne ilişkin uygulamaların geliştirilmesi açısından önemli bir göstergedir. Bu çalışmada, üniversite hastanemizde yatan hastalarda bir günlük ağrı anketi 5 yıl ara ile uygulanmış ve sonuçlarının karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Yöntemler: Hastane yönetiminin onayı alınarak tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan araştırmalardan ilki 7 Mayıs 2007'de, ikincisi ise 15 Mart 2012'de Üniversite Hastanemizde dahili ve cerrahi kliniklerinde yatan ve çalışmaya katılmayı kabul eden hastalar ile yapılmıştır. Her iki araştırmada da 'Bir Günlük Ağrı Anketi' uygulanmıştır. Ankette araştırmanın yapıldığı klinik, hastaların ağrı düzeyi (NRS- Sözel Nümerik Skala 0-10), ağrı nedenleri ve ağrıya bağlı komplikasyonlar sorgulanmıştır. Anket sonuçları değerlendirilip karşılaştırılmıştır.

Bulgular: Anket 2007 yılında 511, 2012 yılında ise 391 hastaya uygulanmıştır. Hastalarda orta ve şiddetli ağrı (NRS=4-7) 2007 yılında % 42.6 (%36'sı postoperatif ağrı) iken, 2012 yılında %53.5 (%22'si postoperatif ağrı) olarak tespit edilmiştir. Ameliyat sonrası ağrı incelendiğinde orta ve şiddetli ağrısı (NRS=4-7) olan hastaların 2007 yılında NRS ortalaması 7.1±2.4 iken, 2012 yılında 5.1±2.2 bulunmuştur. Ağrı nedeniyle en fazla görülen komplikasyon uykusuzluk olmakla birlikte, ağrı nedeniyle uykusuzluk oranları 2007 yılında %38,7, 2012 yılında ise %25,8 olarak saptanmıştır. İki anket kıyaslandığında 2012'de postoperatif ağrı sıklığında istatistiksel olarak anlamlı bir azalma kaydedilmiştir (p<0.05); ancak ortalama ağrı şiddetinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sonuç: Araştırmanın sonuçları, geçen 5 yılda yatan hastalarda postoperatif ağrıya iyileşme olmakla birlikte ağrının yeterince kontrol altına alınmadığını göstermektedir. Algoloji Bilim Dalı olarak hedefimiz hastanemizi 'Ağrısız Hastane'ye dönüştürmektir. Tüm hastanelerde bu tür taramaların ağrı yönetimine yönelik uygulamaları geliştireceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yatan hastalar, ağrı değerlendirilmesi, postoperatif, uyku, sayısal değerlendirme skalası (NRS), ağrı yönetimi, ağrı nedenleri

ABSTRACT

Objective: It is assumed that pain control is better in inpatients compared to patients at home. Pain assessment is an important tool to improve pain management. In this study, 'One Day Pain Evaluation Questionnaire' was given to inpatients twice in 5 years. The aim was to evaluate and compare results of one day pain evaluation questionnaire.

Methods: This descriptive and cross-sectional study was approved by the hospital administration and performed in May 7th in 2007 and March 15th in 2012 in Gazi University Hospital patients in medical and surgical clinics who accepted to participate in the study. One day pain questionnaire was developed by researchers and included patient's ward, pain scores (NRS-Numeric Rating Scale 0-10), causes of pain (operation, disease etc.) and pain related complications. Both questionnaires were evaluated and compared.

Results: This questionnaire was administered in non-surgical and surgical wards; to 511 and 391 patients in 2007 and 2012, respectively. In 2007, moderate to severe pain (NRS=4-7) was 42.6% (36% postoperative pain) and in 2012 53.5% (22% postoperative pain). Postoperative pain score of patients with moderate to severe pain (NRS=4-7) was NRS 7.1±2.4 in 2007 and NRS 5.1±2.2 in 2012. The most common complication related to pain was sleep loss. Sleeplessness was 38.7% in 2007, compared to 25.8 in 2012. In 2012 postoperative pain was statistically less common compared to 2007 (p<0.05), but there was no difference in mean pain severity.

Conclusion: The results of the study indicates that although postoperative pain is reduced, pain of inpatients couldn't be controlled enough in 5 years. Our aim as an Algology Department is to transform our university hospital to a 'Painless Hospital'. We call all hospitals to investigate pain score to serve pain management strategies in our country.

Key Words: Inpatients, pain assessment, postoperative, sleep, numerical rating scale (NRS), pain management, pain etiology

Yazışma Adresi / Address for Correspondence: Dr.Didem Akçali, Gazi üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Anesteziyoloji AD, Algoloji Bilim Dalı, Beşevler, Ankara, Türkiye
E-posta: didemakcali@yahoo.com

©Telif Hakkı 2015 Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi - Makale metnine <http://medicaljournal.gazi.edu.tr/> web adresinden ulaşılabilir.

©Copyright 2015 by Gazi University Medical Faculty - Available on-line at web site <http://medicaljournal.gazi.edu.tr/>

doi:<http://dx.doi.org/10.12296/gmj.2015.17>

GİRİŞ

Ağrı, hastanın fiziksel ve zihinsel durumunu, yaşam kalitesini ve sağlık giderlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Fiziksel aktivite kısıtlanmakta, immun sistem baskılanmakta, uyku bozuklukları ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca, ağrıya anksiyete, stres, depresyon ve intihar düşünceleri eşlik edebilmektedir. Hastanelerde, ayaktan kanser hastalarında ve gününbirlik bakımda tedavi edilmeyen ağrı ciddi bir sorundur(1-4). Bu sorunun giderilmesi için öncelikle hastaların ağrıları değerlendirilmeli ve ağrı sıklığı ölçülmelidir.

Hastaların ağrı düzeylerinin ve sıklığının ölçülmesi, ağrı kontrolüne ilişkin uygulamaların geliştirilmesi açısından önemli bir göstergedir. Literatürde hastanede yatan hastalarda ağrı sıklığı %45-94 olarak bildirilmiştir(5-9). İtalya'da eğitim hastanesinde yatan hastalarda ağrı sıklığı %80'in üzerinde bulunmuştur. Çalışmanın yapıldığı Üniversite hastanemizdeki Algoloji Bilim Dalı'nda konsültasyona dayanan yatan hasta takibi yapılmaktadır. Bu takipler sırasında hastanede yatan hastaların ağrı kontrolünün yeterince iyi olmadığı gözlenmiştir.

Bu çalışmada amaç, üniversite hastanemizde yatarak tedavi gören hastalarda yeterli ağrı kontrolünün sağlanıp sağlanmadığını araştırmaktır. Bunun için, yatarak tedavi göreni hastalara "Bir Günlük Ağrı Anketi" uygulanarak sonuçlar 2007 yılında uygulanan aynı anket sonuçları ile istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Hastane yönetiminin onayı alınarak tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanan anket çalışmalarından ilki 7 Mayıs 2007'de, ikincisi ise 15 Mart 2012'de üniversite hastanesinde dahili ve cerrahi kliniklerde yapılmıştır. Her iki araştırmada da yatan hastalara araştırmacılar tarafından geliştirilen "Bir Günlük Ağrı Anketi" uygulanmıştır. Bu ankette araştırmanın yapıldığı klinik, hastaların

ağrı skorları (NRS- Sözel Nümerik Skala 0-10), ağrı nedenleri (ameliyat, hastalık gibi) ve ağrıya bağlı komplikasyonlar sorgulanmıştır. İlk uygulamadan 5 yıl sonra hastanede yatan hastaların ağrı durumunun değerlendirilmesi için "Bir Günlük Ağrı Anketi" tekrarlanmıştır. Her iki seferde de Acil servis, Çocuk acil servis, Psikiyatri ve Yoğun Bakım bölümlerinde anket uygulanmamıştır. İstatistiksel değerlendirme için SPSS 15.0 for Windows yazılımı kullanılmıştır. Sonuçlar ortanca (min-maks), ortalama \pm standart sapma, ve yüzde (%) olarak ifade edilmiştir.

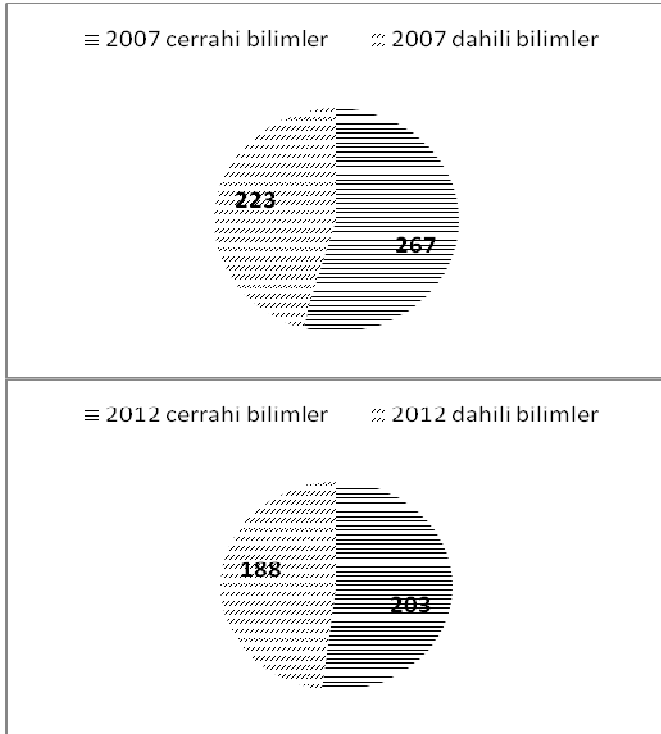
BULGULAR

Dahili ve cerrahi kliniklerde yatan hastalara uygulanan araştırmaya; 2007 yılında 511, 2012 yılında 391 hasta dahil edilmiştir. İlk anket, 2007 yılında yapıldı ve hastaların %54'ü kadın, %46'sı erkek, yaş ortancası 54 (6-90) olarak saptandı. Tekrarlanan anket ise 2012 yılında uygulandı ve hastaların %56'sı kadın, %44'ü erkek ve yaş ortancası 52 (7-85) olarak saptandı. Araştırmada, anket uygulanan bölümlerin tanıtıcı bilgileri Tablo 1'de, anket uygulanan hastaların bölümlere göre dağılımı ise Şekil 1'de verilmiştir.

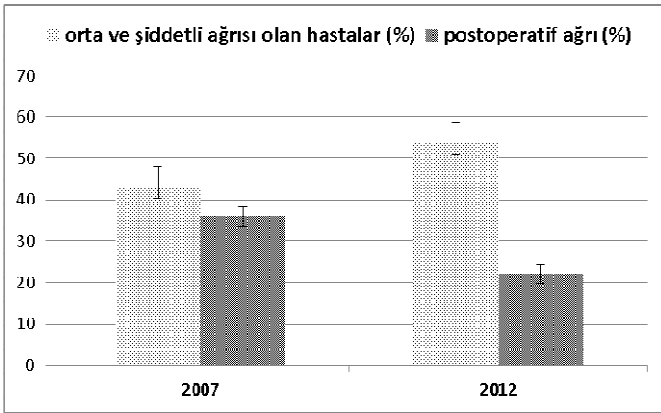
Orta ve şiddetli ağrı sıklığı 2007 yılında hastalarda %42.6, 2012'de % 53.5 bulunmuştur ($p>0.05$)(Şekil 2). Bu hastaların 2007'de %36'sının, 2012'de %22'sinin ameliyat nedeniyle ağrı çektiği saptanmıştır ($p<0.05$)(Şekil 2). Postoperatif dönemde orta ve şiddetli ağrısı olan hastaların 2007 yılında NRS ortalaması 7.1 ± 2.4 , 2012 yılında 5.1 ± 2.2 bulunmuştur ($p>0.05$)(Şekil 3). Ağrı nedeniyle en fazla görülen komplikasyon uykusuzluk olarak tespit edilmiştir. Ağrı nedeniyle uykusuzluk düzeyleri 2007 yılında %38.7, 2012 yılında ise %25.8 olarak saptanmıştır; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$)(Şekil 4). İki anket kıyaslandığında 2012'de postoperatif ağrı sıklığında istatistiksel olarak anlamlı bir azalma kaydedilmiştir ($p<0.05$); ancak ortalama ağrı şiddetinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 1. 2007 ve 2012 yıllarında Bir Günlük Ağrı Anketi uygulanan hastaların tanıtıcı bilgileri

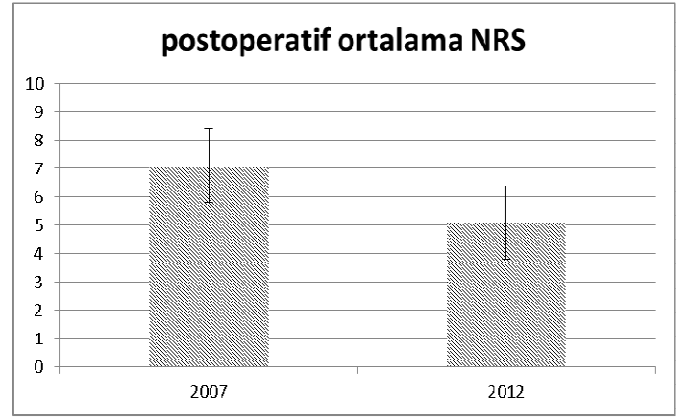
	Dahili Bölümler									
	Dahiliye	Hematoloji-Onkoloji	Dermatoloji	Fizik Rehabilitasyon	Kardiyoloji	Nöroloji	Göğüs hastalıkları			
2007 Hasta sayısı (K/E) (n=267)	77	14	41	23	27	11	21			
2012 Hasta sayısı (K/E) (n=188)	61	39	15	25	15	14	19			
	Cerrahi Bölümler									
	Genel Cerrahi	Ortopedi	Üroloji	Plastik Cerrahi	KBB	Beyin Cerrahi	Kadın Doğum	Kalp Damar Cerrahisi	Göğüs Cerrahisi	Göz Hastalıkları
2007 Hasta sayısı (K/E) (n= 244)	68	6	23	11		18	33			
2012 Hasta sayısı (K/E) (n=203)	38	31	19	8	9	18	48	17	6	9

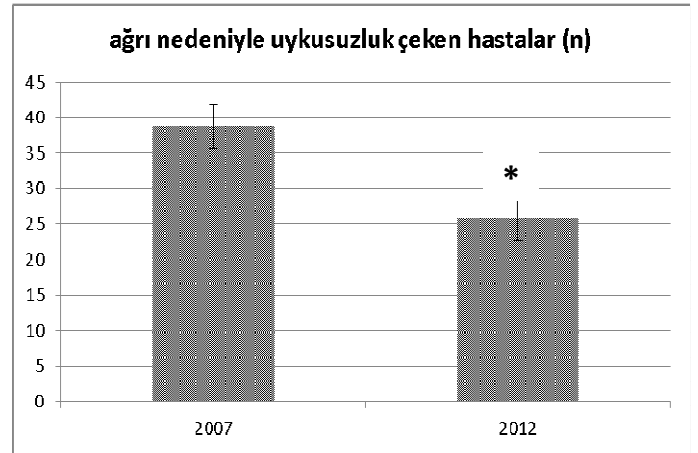
Şekil 1. Hastaların 2007 ve 2012 yıllarında dahili ve cerrahi bölümlere göre dağılımı

Şekil 2. 2007 ve 2012 yıllarında orta ve şiddetli ağrı çeken hastaların ve postoperatif ağrı hastalarının dağılımı (%), *: p<0.05

Şekil 3. 2007 ve 2012 yıllarında postoperatif ağrı şiddeti- NRS (0-10), p>0.05

Şekil 4. 2007 ve 2012 yıllarında ağrı nedeniyle uykusuzluk çeken hastaların dağılımı, p> 0.05

TARTIŞMA

Çalışmamızın sonuçlarına göre hastanemizde yatan hastaların sıklıkla orta ve şiddetli ağrı çekmesi son derece üzüntü verici olmakla beraber literatürle uyumludur(1-6). Gözlemlerimiz hastanemizde, ağrıya 5. vital bulgu olarak gerekli önem verilmediğini, ağrının uygun şekilde değerlendirilip tedavi edilmediğini göstermektedir. Beş yıl arayla yapılan "Bir Günlük Ağrı Anketi" sonuçları da geçen zaman içinde postoperatif ağrı kontrolünde gelişmeler kaydedilmekle birlikte, ağrı kontrolünün hala yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Ağrının kontrol altına alınması için öncelikle sağlık ekibinin ağrı konusunda farkındalığı artırılmalıdır. Salomon ve ark çalışmasında, ekip olarak doktorların ve hemşirelerin hastanın ağrısına dikkat etmesi, hastanın ağrısını ifade etmek için yüreklendirilmesi gerekliliği sonucuna varılmıştır(4). Ağrı sıklığının ve nedeninin bilinmesi ağrının tedavi edilmesini kolaylaştıracaktır.

Yaşlı hastalar, ağrı yaşlanmanın doğal süreci sayıldığından ağrı kontrolünün yetersiz olduğu önemli bir hasta grubudur. İtalya'da geriatrik hastanelerde yapılan bir çalışmada kalp hastalıkları, diyabet ve kronik obstrüktif pulmoner hastalık tanılılarıyla yatan hastaların iyileşme esnasında %67.3'ünde ağrının devam ettiği tespit edilmiştir. Bu hastaların %51'i ağrı için tedavi almazken, %74.5'i tedaviyi yetersiz bulmuştur(7). Hastanede yatan 5584 hastada telefon görüşmesiyle yapılan ankette %59 hastanın ağrı şikayeti olduğu, bunların %80'inin orta ya da şiddetli ağrı çektiği bildirilmiştir(6). Yatan hastaların %85'inde yapılan ankette hastaların %37'sinde hastaneye yatmadan önce şiddetli ağrı olduğu, hastanede yatarken hastaların %53'ünde ağrının olduğu tespit edilmiştir(5). Çalışmamızda hastaların ortanca yaşı 2007'de 54, 2012'de 52 olarak tespit edilmiştir. Sadece yaşlı gruba yönelik bir değerlendirme yapılmamıştır.

Cerrahi hastalar başta olmak üzere akut ağrı ve akut ağrıya eklenen kronik ağrı ve kanser ağrısı yatan hastalarda sıklıkla (7-13). Yatan hastaların %50'si hastanede kaldıkları sürede ciddi ağrı deneyimlemektedir(5,6). Benzer şekilde çalışmamızda 2012 yılında uygulanan ankette de 2007 yılına göre orta ve şiddetli ağrı çeken hasta yüzdesi çok değişmemiştir. Ancak, ameliyat sonrası ağrı çeken sayısı azalmıştır. Yine ağrı sıklığı fazla olan genç erişkinlere, sosyal gereksinimleri fazla olan hastalara, uzun süre hastanede kalanlara ağrıyı tetikleyen cerrahi gibi faktörlere dikkat edilmelidir(8, 13).

Etkin ağrı kontrolü sağlanması açısından; yatan hastalarda ağrı tedavisinin devamlılığı için yeniden ve farklı disiplinler tarafından değerlendirme, maliyet, etkinlik, güvenlik yönünden avantajlı ve kültüre uygun seçeneklerin tercihi göz önüne alınmalıdır. Hastaya, hastaya bakım verenlere ve sisteme bağlı çeşitli engellerin giderilmesine yönelik çalışmalara gereksinim vardır(7). İtalyada'da 'Ağrısız Hastaneler Projesi' kapsamında ağrı tedavisi, düzenlenen yasalarla hastanelerde gelişmiştir. Yine de, yapılan çalışmada sıklıkla opiofobi nedeniyle ağrının yeterince kontrol edilemediği bildirilmiştir(3). Görevi, en iyi sağlık hizmetini sunmak olan sağlık çalışanlarının farkındalığının artırılması için gayret edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır(7). Uygun ağrı değerlendirmesi için ulaşılabilir eğitimin yanı sıra kalite iyileştirme programı ve bunun getireceği yaptırımlar sağlık çalışanlarını ağrı değerlendirmesi ve tedavisi konusunda yöreklendirebilir. Eğitimlerde ağrı insidansına yönelik bilgiler verilerek ağrının varlığı ve hala kontrol altına alınmadığı vurgulanabilir.

Çalışmamızın kısıtlayıcı yönleri; tek merkezli olması, hastaların ağrı bölgelerinin ve uygulanan farmakolojik ve farmakolojik olmayan ağrı tedavilerin ankete dahil edilmemiş olması nedeniyle araştırmacının sadece durum tespiti yapması, ağrı tedavisine etki etmemesidir. Burada anketin kısa olması ve hastaların katılımını artırılması amaçlanmıştır. Hastaların doktor istemlerinin de incelenmesi ile gelecek çalışmalarda ağrı kontrolü sağlanamayan kliniklerde önerilen medikal tedavinin yeterliliği de tartışılabilir. Yine, hastalara ağrı değerlendirilmesi sadece istirahatte yapılmış; hareket halinde uygulanmamıştır. Ancak istirahatte bile bu kadar ağrılı olan hastalarda hareket halinde ağrı sıklığı ve şiddetinin daha fazla olacağı beklenir. Çalışmanın anketin kolay doldurulabilmesi için daha az bilgi içermesi tercih edilmiştir.

SONUÇ

Beş yıl arayla yapılan anketlerin sonuçları, geçen beş yılda yatan hastalarda ağrı şiddetinde kısmi iyileşme, postoperatif ağrıda azalma olsa da, ağrının yeterince kontrol altına alınmadığını göstermektedir. Ağrıya yaklaşım konusunda ağrı tedavi ekibinin oluşturulması ve eğitimi, farmakolojik tedavilerin etkin düzenlenmesi ve takibi, hastaların hastanede kaldıkları sürede ağrı nedeniyle yaşam kalitesi bozukluğunun giderilmesine katkıda bulunabilir. Tüm hastanelerde bu tür taramaların ağrı yönetimine yönelik uygulamaları geliştireceğini düşünmekteyiz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Abbott FV, Gray-Donald K, Sewitch MJ, Johnston CC, Edgar L, Jeans ME. The prevalence of pain in hospitalized patients and resolution over six months. *Pain* 1992;50:15-28.
2. Durieux P, Bruxelles J, Savignoni A, Coste J; Groupe de travail "douleur á l'hospital Cochin". [Prevalence and management of pain in a hospital: a cross-sectional study]. *Presse Med* 2001;30:572-6.
3. Ripamonti C, Zecca E, Brunelli C, Groff L, Boffi R, Caraceni A, et al. Pain experienced by patients hospitalized at the National Cancer Institute of Milan: research Project "towards a pain-free hospital". *Tumori* 2000;86:412-8.
4. Salomon L, Tcherny-Lessenot S, Collin E, Coutaux A, Levy-Soussan M, Legeron MC, et al. Pain prevalence in a French teaching hospital. *J Pain Symptom Manag* 2002;24:586-92.
5. Conway Morris A, Howie N. Pain in medical inpatients: an under-recognised problem? *J R Coll Physicians Edinb* 2009;39:292-5.
6. Whelan CT, Jin L, Meltzer D. Pain and satisfaction with pain control in hospitalized medical patients: no such thing as low risk. *Arch Intern Med* 2004;164:175-80.
7. Lin RJ, Reid MC, Liu LL, Chused AE, Evans AT. The Barriers to High-Quality Inpatient Pain Management: A Qualitative Study. *Am J Hosp Palliat Care* 2014 Apr 11. [Epub ahead of print]
8. Dorrepaal KL, Aaronson NK, Van Dam FS. Pain experience and pain management among hospitalized cancer patients. A clinical study. *Cancer* 1989;63:593-8.
9. Melzack R, Abbott FV, Zackon W, Mulder DS, Davis MW. Pain on a surgical ward: a survey of the duration and intensity of pain and the effectiveness of medication. *Pain* 1987;29:67-72.
10. Donovan MI, Dillon P. Incidence and characteristics of pain in a sample of hospitalized cancer patients. *Cancer Nurs* 1987;10:85-92.
11. Ward SE, Gordon D. Application of the American Pain Society quality assurance standards. *Pain* 1994;56:299-306.
12. Gianni W, Madaio RA, Di Cioccio L, D'Amico F, Policicchio D, Postacchini D, et al. Prevalence of pain in elderly hospitalized patients. *Arch Gerontol Geriatr* 2010;51:273-6.
13. Melotti RM, Samolsky-Dekel BG, Ricchi E, Chiari P, Di Giacinto I, Carosi F, et al. Pain prevalence and predictors among inpatients in a major Italian teaching hospital. A baseline survey towards a pain free hospital. *Eur J Pain* 2005;9:485-95.